

Elemente de noutate în reglementarea infracțiunilor de corupție

*Gabriel Caian, judecător,
Judecătoria Craiova*

In the last report drawn up under the Co-operation and Verification Mechanism, the European Commission invited Romania to strengthen the general anti-corruption policy and to ensure the legal and institutional stability of the anti-corruption framework including in the implementation of the new Criminal Code and Criminal Procedure Code.

1. Preliminarii

În ultimul raport dat publicității în iulie 2010⁶⁹, Comisia Europeană a folosit un ton destul de critic la adresa modului în care România își respectă angajamentele asumate în cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare⁷⁰.

Totuși, sub aspect legislativ, a fost salutată adoptarea noilor coduri, a căror intrare în vigoare a fost stabilită pentru luna octombrie 2011.

Noul cod penal aduce și unele modificări în reglementarea infracțiunilor de corupție, în special a luării de mită, modificări ce vor face obiectul

analizei noastre din cuprinsul acestei lucrări.

1. Aspecte generale privind noul cod penal

Reglementarea actuală a infracțiunilor de corupție se găsește în capitolul I, intitulat „Infracțiuni de serviciu și în legătură cu serviciul”, al titlului VI din Partea specială a codului penal.

Conform clasificării infracțiunilor după obiectul juridic, ce rezultă din actuala reglementare, infracțiunile de luare de mită, dare de mită, trafic de influență, primire de foloase necuvenite intră, împreună cu abuzul în serviciu

⁶⁹ Raport al Comisiei către Parlamentul European și Consiliul privind progresele realizate de România în cadrul Mecanismului de cooperare și verificare, Bruxelles, 20.7.2010 COM (2010) 401 final. Textul este accesibil pe http://ec.europa.eu/dgs/secretariat_general/cvm/docs/com_2010_113_ro.pdf, consultat ultima dată pe 27 septembrie 2010.

⁷⁰ Potrivit textului, „În raportul din acest an, Comisia indică deficiențe importante în eforturile României de a realiza progrese în cadrul MCV. România nu a demonstrat un angajament politic suficient de a sprijini procesul de reformă și de a imprima direcția acestui proces, iar factorii de decizie din sistemul judiciar au manifestat o anumită reticență de a coopera și de a își asuma responsabilități”.

(în cele trei forme ale sale), neglijența în serviciu, purtarea abuzivă, neglijența în păstrarea secretului de stat și, mai nou, conflictul de interese⁷¹ în categoria „infracțiunilor de serviciu și în legătură cu serviciu”.

Așa cum s-a arătat în doctrină, „într-o clasificare perfectă capitolul ar fi trebuit să cuprindă numai infracțiunile de serviciu; dar exigențele unei perfecte clasificări nu au putut fi respectate, deoarece strânsa legătură pe care o au cu atribuțiile de serviciu a impus ca și infracțiunile în legătură cu serviciul să fie incluse în acest capitol.”⁷² De aceea, luarea de mită ori primirea de foloase necuvenite sunt calificate drept infracțiuni de serviciu – având drept subiecți activi nemijlociți doar funcționarii – în timp ce darea de mită ori traficul de influență sunt considerate infracțiuni în legătură cu serviciul, întrucât subiecți activi nemijlociți pot fi orice persoane⁷³.

Noua reglementare vine cu semnificative modificări în structura părții speciale a codului și în conținutul juridic al infracțiunilor de corupție⁷⁴. Conform noii viziuni a legiuitorului, infracțiunile incriminate în titlul V al părții speciale sunt pe de o parte „infracțiunile de corupție” (luarea de mită, darea de mită, traficul de influență și cumpărarea de influență) – capitolul I - și pe de altă parte „infracțiunile de serviciu” (delapidarea, purtarea abuzivă, abuzul

în serviciu, neglijența în serviciu, folosirea abuzivă a funcției în scop sexual) – capitolul II.

Așadar, se introduce pentru prima oară conceptul de „infracțiune de corupție” în codul penal. Îndrăznim să presupunem că în varianta Codului penal din 1968, termenul de corupție a fost evitat dintr-o prudență de ordin ideologic. Mai precis, nu s-a dorit folosirea unui termen care, în viziunea reprezentanților partidului-stat, desemna o realitate specifică societăților capitaliste.

În ce ne privește, considerăm binevenită preluarea în codul penal a acestei sintagme care ilustrează în mod sintetic și precis specificul acestor infracțiuni. Ea exista deja în reglementări speciale, adoptate după 1990.

Astfel, sintagma „infracțiuni de corupție” apare prima oară în Legea nr. 83/1992⁷⁵ *privind procedura urgentă de urmărire și judecare pentru unele infracțiuni de corupție*. Fără a se da o definiție corupției, legea reține infracțiunile de luare de mită și dare de mită, primire de foloase necuvenite și trafic de influență, prevăzute și pedepsite în Codul penal prin art. 254-257, ca infracțiuni de corupție.

Nici Legea nr. 78/2000 *privind prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție*, așa cum a fost modificată prin Legea nr. 161/2003, nu definește corupția, se mărginește să

⁷¹ Această din urmă infracțiune – art. 253¹ – a fost introdusă relativ recent, prin art. I pct. 61 din Legea nr. 278/2006.

⁷² Vintilă Dongoroz și colectivul, *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. IV, ed. a II-a, Ed. Academiei Române, București 2003, p. 68.

⁷³ Avram Filipaș, *Drept penal român. Partea specială*, Ed. Universul juridic, București 2008, p. 442.

⁷⁴ Noul cod penal a fost adoptat prin Legea nr. 286 din 17 iulie 2009, publicată în M.Of. nr. 510 din 24 iulie 2009.

⁷⁵ Legea nr. 83/21.07.1992 privind procedura urgentă de urmărire și judecare pentru unele infracțiuni de corupție, publicată în M. Of. nr. 173/22.07.1992.

reține categoriile de infracțiuni care intră în sfera conceptului menționat, semnificația sa fiind una extinsă⁷⁶.

În prima categorie, denumită „infracțiuni de corupție” - secțiunea a 2-a din capitolul III - sunt incluse infracțiunile sancționate de Codul penal în articolele 254-257⁷⁷.

Ca urmare a adoptării Legii nr. 161/2003 *privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri și prevenirea corupției*, modificându-se legea nr. 78/2000, s-a incriminat fapta „cumpăratorului de influență”.

Alt element de noutate este incriminarea în articolul 292 al noului Cod penal a „cumpărării de influență”, urmând ca art. 6¹ fie abrogat din Legea nr. 78/2000, prin art. 82 pct. 3 din Legea *pentru punerea în aplicare a codului penal și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții penale*, aflată în prezent în dezbateri parlamentare⁷⁸.

Totodată, din noua reglementare dispăre primirea de foloase necuvenite ca infracțiune de sine stătătoare, ea

apărând ca variantă a luării de mită, după cum vom vedea în cele ce urmează.

Art. 5 din Legea nr. 78/2000, în forma modificată prin art. 82 pct. 1 din Legea *pentru punerea în aplicare...*, ar urma să aibă următorul cuprins : „În înțelesul prezentei legi, sunt infracțiuni de corupție infracțiunile prevăzute la art. 289 - 292 din Codul penal.”

3. Modificări în conținutul juridic al luării de mită

3.1. Elementul material al laturii obiective

3.1.1. Modalități ale elementului material

Prima modificare a reglementării luării de mită privește elementul material al laturii obiective. *De lege lata*, luarea de mită se poate realiza de către subiectul activ nemijlocit în una din următoarele modalități: *pretinderea, primirea, acceptarea promisiunii și nerespingerea promisiunii* banilor sau foloaselor ce nu i se cuvin⁷⁹. Dintre aceste variante alternative de săvârșire a infracțiunii, primele sunt comise

⁷⁶ Legea nr. 78/8.05.2000 privind prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, publicată în M.Of. nr. 219/18.05.2000.

Legea nr. 161/19.04.2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri și prevenirea corupției, publicată în M.Of. 279/21.04.2003.

⁷⁷ Conform art. 5 al. 1 din Legea nr. 78/2000, în forma modificată prin Legea nr. 161/2003 „în înțelesul prezentei legi, sunt *infracțiuni de corupție*, infracțiunile prevăzute la art. 254-257 din Codul penal, la art. 6¹ și 8² din prezenta lege, precum și infracțiunile prevăzute la legi speciale, ca modalități specifice ale infracțiunilor prevăzute de art. 254-257 din Codul penal și ale art. 6¹ și 8² din prezenta lege”

⁷⁸ Proiectul este accesibil pe site-ul Ministerului Justiției, www.just.ro, accesat ultima dată la 27 septembrie 2010. În continuare,

prescurtat, *Legea pentru punerea în aplicare...*

⁷⁹ Conform articolului 254 din actualul cod penal „(1)*Fapta funcționarului public care, direct sau indirect, pretinde ori primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin, ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase sau nu o respinge, în scopul de a îndeplini, a nu îndeplini ori a întârzia îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu sau în scopul de a face un act contrar acestor îndatoriri, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani și interzicerea unor drepturi.*

(2)*Fapta prevăzută în aliniatul (1), dacă a fost săvârșită de un funcționar cu atribuții de control, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani și interzicerea unor drepturi.*

(3)*Banii, valorile sau orice alte bunuri care au făcut obiectul luării de mită se confiscă, iar dacă acestea nu se găsesc, condamnatul este obligat la plata echivalentului lor în bani.”*

(pretinderea, primirea, acceptarea), iar a patra este omisivă, concretizată printr-o inacțiune (nerespingerea).

În literatura de specialitate s-a afirmat că nerespingerea de către funcționar a promisiunii de foloase necuvenite a fost așezată de către legiuitor pe același plan cu acceptarea promisiunii, întrucât nerespingerea echivalează cu o acceptare tacită. Funcționarul este, astfel, stimulat să ia o poziție activă (de refuz sau denunțare) față de persoana care desfășoară o activitate de corupere⁸⁰.

Conform altei opinii, în concepția codului penal român actual, atitudinea pasivă a funcționarului față de oferta de mituire, de a nu o respinge, constituie prin ea însăși, o faptă socialmente periculoasă, o manifestare a corupției care trebuie combătută prin mijlocul incriminării infracțiunii de luare de mită în această modalitate⁸¹.

Aceasta deoarece legea penală cere funcționarului o atitudine corectă, cinstită, demnă, tranșantă față de oferta de mituire, impunându-i o poziție fermă, neechivocă, clară, de respingere a acesteia. Rămânerea în expectativă a funcționarului față de oferta de mituire făcută prin promisiunea de bani sau de alte foloase, este nu numai un act

nedemn ci și unul de corupție care trebuie prevenit și pedepsit, ea fiind pusă de legea penală pe același plan cu acceptarea.

Potrivit aceluiași autor, prin nerespingere se înțelege atitudinea pasivă, omisivă a funcționarului care nu-și realizează obligația stabilită în sarcina sa și nu dă la o parte, nu refuză promisiunea corupătorului.

În opinia profesorului Horia Diaconescu, pe care o împărtășim, nerespingerea ofertei de mituire înseamnă altceva decât acceptarea tacită a acesteia, ea semnificând nerealizarea obligației de respingere impusă funcționarului, iar nu acceptarea ei. Căci, s-a spus, a nu respinge nu înseamnă obligatoriu a accepta⁸².

Alt doctrinar a afirmat, pe bună dreptate, că această modalitate a elementului material naște mari probleme în practică în legătură cu probațiunea faptului că nerespingerea promisiunii conține latura subiectivă a infracțiunii, adică intenția făptuitorului⁸³.

Soluția legiuitorului actual este aceea de eliminare a nerespingerii promisiunii dintre variantele elementului material al infracțiunii de luare de mită⁸⁴. De altfel, așa cum s-a arătat

⁸⁰ V. Dongoroz și colectivul, *op.cit.*, vol IV, ed. a II-a, Ed. Academiei Române, București 2003, p. 116; în același sens a se vedea Vasile Dobrinou, *Corupția în dreptul penal român*, Ed. Lumina Lex, București 1995 p. 129; Sergiu Bogdan, *Drept penal. Partea specială*, vol. 1 Ed. Sfera juridică 2006 p. 277.

⁸¹ Horia Diaconescu, *Infracțiunile de corupție și cele asimilate sau în legătură cu aceasta* Ed. All Beck București 2004, p. 33.

⁸² A se vedea și H. Diaconescu, *Drept penal. Partea specială* vol. I, Ed. Themis, Fundația Europeană „Titulescu”, Filiala Craiova, 2000, p. 503.

⁸³ A. Filipaș, *op.cit.*, p. 445

⁸⁴ Potrivit art. 289 din noul cod penal, „(1) Fapta funcționarului public care, direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, pretinde ori primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de

foloase, în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea ori cu întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică sau de a exercita profesia sau activitatea în executarea căreia a săvârșit fapta.

(2) Fapta prevăzută în alin. 1, săvârșită de una dintre persoanele prevăzute în art. 175 alin. 2, constituie infracțiune numai dacă este comisă în legătură cu neîndeplinirea, întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle sale legale sau în legătură cu efectuarea unui act contrar acestor îndatoriri.

(3) Banii, valorile sau orice alte bunuri primite sunt supuse confiscării, iar când acestea nu se mai găsesc, se dispune confiscarea prin echivalent.”

deja în doctrina de drept penal⁸⁵, nerespingerea promisiunii nu se regăsește nici în alte legislații penale (franceză, germană, spaniolă, portugheză) și nici textul Convenției penale privind corupția nu cuprinde o asemenea modalitate.

În mod firesc, se ridică întrebarea în ce măsură eliminarea din textul legal a acestei modalități a elementului material este rodul opiniei cum că nerespingerea este o variantă a acceptării - caz în care faptele săvârșite în această modalitate rămân supuse sancțiunii legii penale - ori este rezultatul concepției conform căreia nerespingerea diferă de acceptarea tacită și, pe cale de consecință, reprezintă manifestarea intenției legiuitorului de dezincriminare a acestei variante a elementului material al luării de mită.

În prima ipoteză, faptele săvârșite în modalitatea *nerespingerii* rămân supuse sancțiuni legii penale prin aceea că sensul termenului de *acceptare* îl acoperă și pe acela de *nerespingere* (ca *acceptare tacită*).

Înclinăm să considerăm că a doua variantă este cea corectă, în virtutea unei interpretări istorice a textului, constatând intenția legiuitorului de a

elimina această modalitate de săvârșire a infracțiunii. În plus, așa cum arătam în cele de mai sus, apreciem că sfera noțiunii de „acceptare” nu o include și pe cea a noțiunii de „nerespingere”, aceasta din urmă putând fi o simplă lipsă de reacție în fața unei promisiuni ilicite, iar nu o consimțire la primirea mitei. Eliminarea nerespingerii poate fi considerată un progres sub aspectul politicii penale. Considerăm și noi, alături de alți autori, că existența în reglementarea actuală a acestui concept (*nerespingerea*) este excesivă, iar în noua formă textul dobândește un câștig sub aspectul clarității și conciziei⁸⁶.

Pentru o anumită categorie de subiecți activi, cei prevăzuți de art. 175 alin. 2 din noul cod, luarea de mită este pedepsită doar dacă se săvârșește în legătură cu *neîndeplinirea, întârzierea îndeplinirii* unui act privitor la îndatoririle sale legale sau în legătură cu *efectuarea unui act contrar* acestor îndatoriri⁸⁷.

Așadar, legiuitorul a decis să nu pedepsească fapta comisă în legătură cu *îndeplinirea* actului de serviciu de către acești funcționari care prestează

⁸⁵ Claudia-Florina Ușvat, *Infrațiunile de corupție în contextul reglementărilor europene*, Ed. Universul juridic, București 2010, p. 140

⁸⁶ Reglementarea americană care incriminează inclusiv *nerespingerea*, ca formă a corupției pasive, folosește termenul în sensul nerespingerii unei valori de către funcționar, adică a unui bun oferit, iar nu a unei promisiuni de remitere a unei valori, așa cum este prevăzut în actualul nostru cod penal (a se vedea Claudia-Florina Ușvat, *op.cit.*, p. 140).

⁸⁷ După ce în alin. 1 al art. 175 sunt enumerate categoriile de funcționari publici, în sensul legii penale, în alin. 2 al aceluiași articol se prevede că „*este considerată funcționar public, în sensul legii penale, persoana care exercită un serviciu de interes public pentru a*

a fost investită de autoritățile publice sau care este supusă controlului sau supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public.”. Prin această definiție a funcționarului public „asimilat”, în sensul legii penale - care include, din punctul nostru de vedere, categoria avocaților, medicilor din cabinetele private, notarilor, executorilor judecătorești - se elimină controversa legată de calitatea de subiect activ al infracțiunii de luare de mită a liber profesioniștilor și a persoanelor care, în general, sunt îndreptățite să solicite o remunerație pentru actul licit îndeplinit în exercitarea atribuțiilor de serviciu. Nu insistăm asupra acestui aspect deoarece tema subiectului activ al infracțiunii, sub noua reglementare, nu face obiectul analizei în cadrul acestei lucrări.

un serviciu de utilitate publică ori sub supraveghere publică. S-a considerat astfel că nu poate fi catalogată drept infracțiune primirea de bani ori alte foloase în legătură cu îndeplinirea unui act licit de către o persoană care este îndreptățită să primească o recompensă pentru actul îndeplinit.

3.1.2. Modificări ale cerințelor esențiale. Consecințe

A. Încă de la apariția codului penal din 1968, primirea de foloase necuvenite (sau remunerația injustă, în vechea sa denumire), a fost considerată de către unii autori drept o varietate a luării de mită⁸⁸.

Potrivit altui punct de vedere, diferențele între cele două infracțiuni sunt esențiale și nu recomandă catalogarea infracțiunii prevăzute de art. 256 Cp drept specie a luării de mită⁸⁹.

Sub imperiul actualei reglementări, una dintre condițiile laturii obiective a infracțiunii de luare de mită este ca săvârșirea oricăreia dintre faptele care pot determina elementul material al laturii obiective să fie anterioară sau concomitentă cu îndeplinirea, neîndeplinirea, întârzierea îndeplinirii actului privitor la îndatoririle de serviciu ale

funcționarului, ori cu efectuarea unui act contrar acestor îndatoriri. Aceasta cerință condiționează esențial infracțiunea de luare de mită și constituie un criteriu de diferențiere a sa de aceea de primire de foloase necuvenite, prevăzută și pedepsită de art. 256 C.pen.

Practica judiciară a statuat că „pretinderea unor foloase de către un funcționar și primirea după îndeplinirea actului privitor la îndeplinirea îndatoririlor sale de serviciu pentru care foloasele au fost pretinse, constituie infracțiunea de luare de mită, iar nu aceea de primire de foloase necuvenite”⁹⁰. S-a mai arătat că fapta de a pretinde și primi un folos necuvenit, de către un funcționar, după îndeplinirea, în parte, a unei îndatoriri de serviciu, dar înaintea finalizării ei, constituie luare de mită, iar nu primire de foloase necuvenite⁹¹.

Toate aceste distincții devin lipsite de obiect sub recenta reglementare. În noul articol 289, în loc de exprimarea „în scopul îndeplinirii...” se folosește expresia „în legătură cu îndeplinirea...”. Așa cum s-a remarcat deja în literatura de specialitate, textul art. 289 este foarte asemănător cu textul actual din codul penal francez.⁹²

⁸⁸ V. Dongoroz și colectivul, *op. cit.* p. 146; același punct de vedere a fost exprimat și în lucrări mai recente (a se vedea V. Dobrinioiu, *Corupția în dreptul penal român*, Ed. Atlas Lex București 1995, p. 257).

⁸⁹ H. Diaconescu, *op. cit.*, p. 95.

⁹⁰ CSJ, secția penală, dec. nr. 2342/2000 în *Buletinul jurisprudenței 2000*, Ed. Argessis p. 316; C. A. Oradea, secția penală, dec. nr. 192/2002 în *R.R.D., nr. 2/2005*, p. 148; în același sens a se vedea practica mai recentă: ICCJ, secția penală, dec. pen. nr. 2842/2008 în Ioan Gârbuleț, *Infracțiuni de corupție*, Ed. Universul juridic, București 2010, p. 63-71.

⁹¹ CSJ, secția penală, dec. nr. 473/1996, în *Buletinul jurisprudenței 1996*, Ed. Argessis p.

179; pentru distincția dintre luarea de mită și primirea de foloase necuvenite, a se vedea și V. Dobrinioiu, M.A. Hotca, N. Neagu, M. Murea, C. Cășuneanu, *Legea 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție*, Ed. Wolters Kluwer, București 2009, p. 91-94, M. Murea - *Luarea de mită și primirea de foloase necuvenite - infracțiuni de corupție*, Ed. Wolter Kluwer, București 2009, p. 130-133; A. Andrescu - *Discuții privind criteriile de delimitare dintre infracțiunile de primire de foloase necuvenite și luarea de mită*, în *Dreptul nr. 4/2009*, p. 213, R. Lupașcu - *Infracțiunile de luare de mită, primire de foloase necuvenite și trafic de influență*, în *Pro lege nr. 1/1994*.

⁹² Claudia-Florina Ușvat, *op. cit.*, p. 156.

Astfel, prin noua reglementare se elimina cerința esențială a anteriorității în raport cu realizarea actului de serviciu. În consecință, se realizează „absorbirea” primirii de foloase necuvenite în conținutul luării de mită.

B. Pe de altă parte, ca o consecință a eliminării condiției anteriorității, constatăm că - în timp ce sub actuala reglementare infracțiunea de primire de foloase necuvenite se săvârșește doar în forma „primirii” - prin inserarea sa drept formă a luării de mită în noul cod penal, se incriminează noi categorii de fapte:

a) *pretinderea* banilor sau foloaselor după îndeplinirea actului de serviciu de către funcționar, fără a fi necesar ca acestea să fie efectiv remise (primite). În acest sens, se remarcă în literatura de specialitate că, sub actuala reglementare, *pretinderea* de foloase necuvenite ar putea constitui o tentativă, dar tentativa la această infracțiune nu se pedepsește⁹³.

b) *acceptarea* banilor sau foloaselor după îndeplinirea actului de serviciu de către funcționar. Așa cum arătam mai sus, *acceptarea* va trebui interpretată în sens de *acceptare activă* (manifestarea expresă a acordului de a primi) sau *acceptare pasivă* (diferită de *nerespingere*). *De lege lata*, *acceptarea* promisiunii poate fi considerată, ca și *pretinderea*, o formă de tentativă pe care legea, însă, nu o pedepsește.

D. O altă consecință - sub aspectul condițiilor esențiale ale laturii obiective - a incriminării în cadrul aceluiași text a luării de mită și primirii de foloase necuvenite este aceea că *pretinderea*, *primirea*, *acceptarea promisiunii* vor constitui modalități ale infracțiunii și în

ipoteza în care sunt săvârșite ulterior neîndeplinirii ori îndeplinirii cu întârziere a actului de serviciu. Așadar, primirea ulterioară de foloase nu mai are drept premisă doar îndeplinirea unui act de serviciu, ci și neîndeplinirea ori îndeplinirea cu întârziere, atât timp cât acestea au profitat mituitorului.

De asemenea, pentru ceea ce constituie sub actuala reglementare primirea de foloase necuvenite, este eliminată condiția ca actul îndeplinit să fie dintre cele licite și obligatorii pentru cel mituit. Într-adevăr, în timp ce actualul articol 256 C.pen., se referă la un act „îndeplinit în virtutea funcției sale” și „la care era obligat în temeiul acesteia”, articolul 289 elimină aceste condiții, făcând referire doar la „un act ce intră în îndatoririle sale de serviciu”.

În felul acesta, sfera incriminării luării de mită, sub reglementarea noului cod, nu cuprinde o simplă juxtapunere a ipotezelor articole 254 și 257 din actualul cod penal. Noua infracțiune purtând denumirea marginală de „luare de mită” își restrânge sfera prin dezin-criminarea „nerespingerii promisiunii”, dar se îmbogățește prin adăugarea unor noi modalități ale elementului material în cazul faptelor săvârșite după realizarea beneficiului de la funcționar și, totodată, prin eliminarea unor condiții esențiale, ce rezultă din actualul articol 256.

3.2. Circumstanțe agravante

Sub imperiul actualei reglementări, pe lângă modalitatea tip prevăzută de art. 254 alin. 1 C.pen., infracțiunea de luare de mită are mai multe modalități agravate, prima dintre acestea

⁹³ V. Dongoroz și colectivul, *op.cit.*, p. 131.

prevăzută de alin. 2, iar celelalte de art. 7 alin. 1 din legea nr. 78/2000, respectiv de art. 9 din aceeași lege.

Ceea ce conferă caracter mai grav infracțiunii de luare de mită în modalitățile prevăzute de art. 254 alin. 2 și art. 7 din Legea nr. 78/2000 este calitatea specială a subiectului activ: funcționar cu atribuții de control, persoană cu atribuții de constatare sau sancționare a contravențiilor ori persoană cu atribuții de constatare, de urmărire și judecare a infracțiunilor.

În legătură cu această din urmă ipoteză referitoare la calitatea subiectului activ – funcționar care, potrivit legii, are atribuții de constatare, de urmărire sau judecare a infracțiunilor – s-au exprimat deja în doctrina de drept penal opinii critice⁹⁴.

Astfel, în mod justificat, credem noi, s-a criticat restrângerea aplicabilității agravantei, la judecătoria care au atribuții de judecare a infracțiunilor, cu toate că activitatea de înfăptuire a justiției, indiferent de materie – civilă, comercială, de contencios administrativ etc. – este indiscutabil deasupra celei de control⁹⁵. Sub imperiul actualei reglementări ne aflăm în situația nefelică ca limitele de pedeapsă pentru fapta de luare de mită săvârșită de un funcționar vamal cu atribuții de control să fie mai mari decât, spre exemplu, cele pentru fapta unui judecător ce soluționează pricini civile sau comerciale.

Cea de-a doua modalitate agravată a infracțiunii de luare de mită este prevăzută de art. 9 din Legea nr. 78/2000 și se referă la situația în care aceasta este săvârșită în interesul unei organizații, asociații sau grupări

Pentru ceea ce constituie sub actuala reglementare primirea de foloase necuvenite, *este* eliminată condiția ca actul îndeplinit să fie dintre cele licite și obligatorii pentru cel mituit.

criminale ori al unuia dintre membrii acesteia, sau pentru a influența negocierile tranzacțiilor comerciale internaționale, ori schimburile sau investițiile internaționale.

Astfel, putem sistematiza circumstanțele agravante în cazul luării de mită, sub actuala reglementare, după cum urmează:

a) *agravantele determinate de calitatea făptuitorului*

- funcționar cu atribuții de control (art. 254 alin. 2 C.pen.)

- persoană cu atribuții de constatare sau de sancționare a contravențiilor (potrivit art. 15 alin. 2 din OUG nr. 2/2001, *privind regimul juridic al contravențiilor*, pot fi agenți constatați: primarii, ofițerii și subofițerii din cadrul Ministerului de Interne, special abilitați, persoanele împuternicite în acest scop de miniștri și de alți conducători ai autorităților administrației publice centrale, de prefecți, președinți ai consiliilor județene, primari, de primarul general al municipiului București, precum și alte persoane prevăzute în legi speciale).

- persoană cu atribuții de constatare, urmărire sau judecare a infracțiunilor (ofițerii și subofițerii din cadrul Ministerului de Interne, procurorii, judecătorii).

⁹⁴ A se vedea H. Diaconescu, op.cit. p. 56.

b) *agravantele ce rezultă din scopul comiterii faptei*

- fapta este săvârșită în interesul unei organizații, asociații sau grupări criminale ori al unuia dintre membrii acesteia,

- fapta este săvârșită pentru a influența negocierile tranzacțiilor comerciale internaționale, ori schimbările sau investițiile internaționale.

Prin noul cod penal se realizează o simplificare a reglementării circumstanțelor agravante, preferându-se ca niciuna dintre ele să nu mai fie prevăzute în textul incriminator al luării de mită, ci toate să fie reunite în art. 7 al Legii nr. 78/2000, în forma modificată prin art. 82 pct. 4 al Legii *de punere în aplicare...*

Conform viitorului art. 7 din Legea nr. 78/2000, faptele de luare de mită sau trafic de influență sunt mai grave în situația în care sunt săvârșite de o persoană care:

a) exercită o funcție de demnitate publică;

b) este judecător sau procuror;

c) este organ de cercetare penală sau are atribuții de constatare sau de sancționare a contravențiilor;

d) pe baza unui acord de arbitraj, este chemată să pronunțe o hotărâre cu privire la un litigiu ce îi este dat spre soluționare de către părțile la acest acord, indiferent dacă procedura se desfășoară în baza legii române ori în baza unei alte legi (art. 293 din noul cod penal).

Constatăm că modificările sunt importante și binevenite:

i. Se renunță definitiv la formularea „funcționar cu atribuții de control” existentă în actualul art. 254 alin. 2 și

în art. 7 din Legea nr. 78/2000. În vederea eliminării confuziilor, s-a preferat enumerarea unor funcții publice concrete (demnitari, judecători, procurori, persoană care este organ de cercetare penală ori cu atribuții de constatare și sancționare a contravențiilor, arbitru).

ii. S-a introdus ca circumstanță agravantă calitatea de demnitar (persoană ce ocupă o funcție de demnitate publică).

iii. S-a introdus, drept circumstanță agravantă, calitatea de arbitru a făptuitorului, ceea ce constituie, de asemenea, o completare binevenită a legii, dată fiind importanța activității acestora.

iv. S-a introdus calitatea de judecător drept circumstanță agravantă, renunțându-se la formularea de „persoane cu atribuții de judecare a infracțiunilor”. În felul acesta, s-a eliminat discriminarea existentă în prezent, la care am făcut referire mai sus, între judecătorii ce judecă cauze penale și ceilalți judecători.

v. S-a renunțat la formularea „persoană cu atribuții de constatare și urmărire a infracțiunilor”, care putea crea confuzie, noul cod făcând referire la „organul de cercetare penală”, respectiv la persoana ce ocupă funcția de procuror.

vi. S-a introdus, drept circumstanță agravantă, calitatea de arbitru a făptuitorului, ceea ce constituie, de asemenea, o completare binevenită a legii, dată fiind importanța activității acestora.

În plus, prin art. 82 pct. 5 din Legea *pentru punerea în aplicare...*, urmează

⁹⁵ *Idem*, p. 57.

să se abroge art. 9 din Legea nr. 78/2000, renunțându-se, astfel, la reglementarea de către aceasta lege a circumstanțele agravante legate de scopul săvârșirii faptei (în interesul unei organizații, asociații sau grupări criminale ori al unuia dintre membrii acesteia ori pentru a influența negocierile tranzacțiilor comerciale internaționale, ori schimburile sau investițiile internaționale)⁹⁶.

Concluzie

Modificările realizate prin Legea nr. 286/17 iulie 2009 (noul cod penal) în materia infracțiunilor de corupție aduc un plus de concizie și de rigoare reglementării. Considerăm firească incriminarea cumpărării de influență alături de traficul de influență în noul

cod, ele fiind fapte corelative (*mutatis mutandis*, vezi nuanțările ce se fac în doctrină pentru luare/dare de mită). De asemenea, este inspirată adoptarea modelului francez, în ceea ce privește eliminarea condiției anteriorității săvârșirii faptei în raport cu îndeplinirea actului de serviciu în cazul luării de mită (consecințele au fost schițate în cele de mai sus). Acest model nu a fost extins, însă, și în ceea ce privește traficul de influență.

Nu rămâne decât să sperăm ca intrarea în vigoare a noului cod penal și a celui de procedură penală să se realizeze la data preconizată de către Ministerul Justiției, cu consecințe dintre cele mai bune sub aspectul unificării practicii judiciare și sub aspectul reducerii duratei proceselor.

⁹⁶ Circumstanța agravantă a comiterii faptei în vederea realizării unui profit în folosul unei entități teroriste este prevăzută deja în art. 33 al. 1 lit f, al.3 din Legea nr. 535/2004 privind

prevenirea și combaterea terorismului (publicată în M.Of. nr. 1161/8 decembrie 2004), iar prin abrogarea art. 9 din Legea nr. 78/2000 se elimină dubla reglementare.